

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Реферат
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.05056 «Міжнародні економічні відносини»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»
на тему: «Підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності
приладобудівних підприємств (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

Виконавець

студентка факультету міжнародної економіки

Бабенко Жанна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Козак Юрій Георгійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Процес глобалізації міжнародної економіки не оминає й Україну, яка поступово займає своє місце в системі нового міжнародного економічного порядку. Інтегрування економіки України у світове господарство, її участь у різних видах міжнародного підприємництва підвищує роль та значення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Головною умовою здійснення підприємством зовнішньоторговельних операцій є їх ефективність. Тому що, при недостатньому техніко-економічному обґрунтуванні зовнішньоторговельних операцій, підприємство може зазнати значних збитків. Враховуючи складний фінансово-економічний стан багатьох приладобудівних підприємств країни і суттєві витрати, необхідні для виходу на зовнішній ринок, особливо важливим стає вибір пріоритетних стратегій розвитку зовнішньоторговельної діяльності.

Отже, питання зміцнення позицій підприємств як суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та підвищення ефективності їх зовнішньоторговельної діяльності стають досить актуальними на сьогоднішній день. Дуже важливо організувати зовнішньоторговельну діяльність таким чином, щоб вона була ефективною та приносила прибуток, необхідно розуміти особливості та проблематику здійснення зовнішньоторговельної діяльності.

Метою дослідження є визначення шляхів підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності промислового підприємства на основі аналізу експортно-імпортних операцій та оцінки основних показників ефективності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- вивчення сутності та теоретичних основ організації зовнішньоторговельної діяльності на підприємстві;
- визначення чинників, що впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- узагальнення методичних підходів для дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- оцінка ефективності здійснення зовнішньоторговельних операцій на досліджуваному підприємстві;
- розробка рекомендацій стосовно підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства «Телекарт-Прилад».

Об'єктом дослідження є процес здійснення зовнішньоторговельної діяльності приладобудівним підприємством та її ефективність на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад».

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних та практичних положень щодо управління ефективністю зовнішньоторговельної діяльності на промисловому підприємстві.

Методи дослідження. При написанні дипломної роботи були використані наступні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: методи наукового пізнання, методи порівняння і прогнозування, статистичний аналіз, прийоми групування показників, монографічний (для детального вивчення окремих елементів

досліджуваної проблеми на прикладі конкретних об'єктів), абстрактно-логічний (для теоретичного узагальнення, побудови логіко-структурних схем), статистико-економічний (для аналізу сучасного стану ефективності зовнішньоторговельних операцій), розрахунково-конструкторський (для розробки заходів підвищення ефективності проведення зовнішньоторговельних операцій), табличний та графічний метод (для наочності представлення матеріалу).

Інформаційна база дослідження. Інформаційно-довідкову базу в написанні дипломної роботи становили наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-правові акти України, матеріали наукових конференцій, звіти, економічні показники роботи, аналітичні та статистичні матеріали ТОВ «Телекарт-Прилад».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (74 найменувань) та 5-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 132 сторінки. Основний зміст викладено на 115 сторінках. Робота містить 38 таблиць, 15 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Бабенко Ж.С. Аналіз ефективності експортної діяльності приладобудівних підприємств України (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад») / Ж.С. Бабенко // «Новий погляд на розвиток економіки країни» (м. Харків, 10–11 листопада 2017 року). – У 2-х частинах. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Ч. 1. – 128 с.

Також було представлено тези доповіді «Конкурентні фактори, що впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності промислового підприємства» на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Мікро-, мезо- та макроекономічні аспекти інноваційного розвитку економіки» (м. Одеса, 24 березня 2017 року).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства»** визначено сутність та особливості зовнішньоторговельної діяльності підприємства, чинники, що впливають на її ефективність, визначено причини, що спонукають підприємства до виходу на зовнішні ринки, надається класифікація зовнішньоторговельних операцій, виділяються характерні відмінності між товарами та послугами, досліджено основні методичні підходи до оцінки ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

У другому розділі **«Аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства «Телекарт-Прилад»»** проаналізовано сучасний стан та динаміку основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад», проведено аналіз стану та динаміки експортно-імпортних операцій підприємства, наведено географічну та товарну структуру експорту та імпорту компанії, проведено

аналіз ефективності здійснення зовнішньоторговельної діяльності підприємства та чинників, що на неї вплинули.

У третьому розділі **«Основні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»** запропоновано заходи щодо вдосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства «Телекарт-Прилад», серед яких – поліпшення управління дебіторською заборгованістю підприємства шляхом впровадження регламенту управління простроченою дебіторською заборгованістю, автоматизації даного процесу за допомогою сучасних інформаційних систем, класифікації контрагентів за платіжною дисципліною та створення кредитного рейтингу та застосування системи знижок за дострокову оплату заборгованості; підвищення ефективності збутової діяльності підприємства шляхом реорганізації структури його маркетингового відділу, впровадження системи мотивації робітників торгової сфери на основі торгового кредиту та оптимізації роботи сайту підприємства; та визначення шляхів зниження накладних витрат; а також розраховано економічну ефективність від впровадження даних заходів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Зовнішня торгівля складається із двох зустрічних потоків – експорту (продаж вітчизняних товарів закордон) та імпорту (купівля іноземних товарів та їх реалізація на національному ринку). Крім того, зовнішньоторговельні операції поділяються на товарні операції, надання послуг та операції з інтелектуальною власністю.

2. На ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства впливає низка чинників, що розподіляються на економічні, політичні, соціальні, територіально-географічні, науково-технічні та екологічні. Зарубіжні вчені, в свою чергу, класифікують всі чинники в дві категорії: жорсткі та м'які. На сьогоднішній день найбільш популярною є класифікація чинників за ступенем охоплення середовища впливу, яка виділяє фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Також розповсюдженою класифікацією є розподіл факторів на контрольовані та неконтрольовані підприємством. Останні в свою чергу можуть бути контрольованими та неконтрольованими державою.

3. Провідні науковці виділяють сукупність показників, за допомогою яких можна оцінити ефективність зовнішньоторговельної діяльності. Вони поділяються на показники ефекту та показники ефективності. Також важливим аспектом є аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за допомогою показників ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

4. Фінансові показники ТОВ «Телекарт-Прилад» в цілому мають позитивний характер: значно вирости обсяги реалізації продукції та чистий прибуток, підприємство має ліквідний баланс та раціональну структуру активів та пасивів, показники рентабельності мають позитивну динаміку. Проте, існує ряд проблем,

пов'язаних з наявністю великої дебіторської заборгованості, що перевищує допустиму норми та зростає з кожним роком. Це негативно впливає на фінансову стійкість підприємства та його платоспроможність.

5. Зовнішньоторговельна діяльність «Телекарт-Прилад» здійснюється у формі експортно-імпортних операцій. Найбільшими статтями імпорту є контрольно-вимірювальні прилади та спеціальне технологічне обладнання, а Китай є найголовнішим партнером з імпорту. В цілому за чотири роки ефективність імпорту підприємства покращилася на 2,23 %. В процесі аналізу також було виявлено, що закупівля комплектуючих деталей та обладнання на зовнішньому ринку є більш вигідною ніж на внутрішньому.

6. ТОВ «Телекарт-Прилад» займає активну позицію за рахунок розширення експортної продукції. Хоча досі перевищує реалізація продукції на внутрішньому ринку, але підприємство збільшує частку експорту в загальному обсязі реалізації. На сьогодні в структурі реалізованої продукції 68,5 % приходить на український ринок, і лише 31,5 % – на ринки інших країн. Експортні операції підприємства є ефективним, проте, спостерігається негативна тенденція, що свідчить про зниження їх ефективності. У структурі експорту переважають лічильники та таксофонні вироби. Продукція поставляється переважно до Білорусі та Болгарії.

7. Для поліпшення управління дебіторською заборгованістю пропонується впровадити регламент роботи з простроченою дебіторською заборгованістю; автоматизація даного процесу за допомогою сучасних інформативних систем; класифікувати контрагентів підприємства за платіжною дисципліною; впровадити знижки для клієнтів з ціни товару за дострокову оплату в залежності від терміну надходження коштів.

8. Наступним напрямом поліпшення діяльності підприємства є підвищення ефективності його збутової діяльності. Пропонується ввести зміни до організаційної структури підприємства та у підпорядкуванні маркетингового відділу створити експортний відділ. Рекомендується впровадити систему мотивації торгового персоналу на основі торгових квот та винагородження за перевиконання плану. Було запропоновано низку заходів щодо оптимізації роботи інтернет-магазину підприємства, серед яких поповнення асортименту продукції, впровадження електронних платіжних систем та онлайн-консультантів, просування сайту шляхом SEO-оптимізації та контекстної реклами.

9. Останнім напрямом є зниження накладних витрат на підприємстві за допомогою упровадження системи ABC-костингу, що дасть змогу отримувати найбільш точну інформацію про витрати підприємства й достовірно обчислювати собівартість окремих виробів або послуг.

АНОТАЦІЯ

Бабенко Ж. С., «Підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності приладобудівних підприємств (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 8.05056 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес здійснення зовнішньоторговельної діяльності приладобудівним підприємством та її ефективність на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності, узагальнені фактори впливу на економічну ефективність та визначені методи її розрахунку. Проаналізовано результати фінансово-господарської діяльності підприємства, проведено аналіз факторів, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність, визначено ефективність експортно-імпортних операцій підприємства. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства та підвищення її ефективності.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, експорт, імпорт, економічна ефективність, фактори ефективності ЗЕД, ефективність зовнішньоторговельних операцій.

ANNOTATION

Babenko Zh. S., «Increase in the efficiency of foreign trade activity of instrument-making enterprises (on the example of LLC «Telekart-Prylad»)».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 8.05056 «International economic relations» under the program «Foreign economic activity of enterprises (organizations)». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2018.

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process of foreign trade activity of instrument-making enterprise and its efficiency on the example of LLC «Telekart-Prylad».

Diploma thesis deals with theoretical aspects of determination of economic efficiency of foreign economic activity, generalizes factors of influence on economic efficiency and defines methods of its calculation. Author analyzes results of the financial and economic activity of the enterprise and factors influencing its foreign trade activity, there was determined the efficiency of export-import operations of the enterprise. Thesis provides recommendations on improvement of foreign trade activity of the enterprise and increase of its efficiency.

Keywords: foreign trade activity, export, import, economic efficiency, factors influencing efficiency of foreign economic activity, efficiency of foreign trade activity transactions.